

Meteorit hamisítások

Ha valaki feltéved úgynevezett adok-veszek oldalakra, akkor sajnos, hamar belefuthat hamis meteorit hirdetésekbe. Már a feltűnően magas árak is gyanúsak kellene, hogy legyen, de az árusok hihetetlen történeteket mellékelnek amiatt, hogy eloszlassák a kételyeket.

Az egyszerű csalók salakdarabokat vagy a megszokottól eltérő kavicsokat árulnak. De vannak profi csalók is, akik valódi meteoritot árulnak, csak nem azt, aminek nevezik őket.

Mindkét esetről írok példát!

Port Orford-i pallazit

A egyik főszereplő Dr. John Evans orvos.

A kaland úgy kezdődött, hogy 1847-ben Dr. David Dale Owen, akit az Egyesült Államok Geológusának neveztek ki, Wisconsin, Iowa, Minnesota és Nebraska egy részének geológiai felmérésének elvégzésére utasították. Ő a munka elvégzésére Dr. John Evans és Dr. BF Shumard munkatársakat választotta. Evans munkája hamarosan felkeltette Owen figyelmét, és megállapította, hogy az orvos, geológusként is megállja a helyét.

1848-ban egy Midwesti felmérésen vett részt, bár orvos volt, mégis sok érdekes fossziliát gyűjtött be, amik miatt komoly nemzetközi elismerést szerzett.

Később Dr. John Evans egy expedíció részeseként ment el, hogy a kelet Puget Sound vasútvonal számára, megfelelő nyomvonalat jelöljenek ki. Ekkor már geológusként alkalmazták.

1856-ban Oregonba költözött munkája részeként, és ez évben Port Orford területére utazott. Dr. Evans két hetet töltött a Coquille és az Umpqua folyók területén a déli Oregon partján. Valahol az út mentén összegyűjtött egy kőzetmintát, amelyet a bostoni kémikus Dr. Charles Jackson elemzett, és rávilágított arra, hogy ez egy kivételes fajta meteorit, amelyet pallazitnak neveznek.

A másik főszereplő maga a pallazit meteorit, amely a kő-vas meteoritek családjába tartozik.

Fe-Ni ötvözet és szilikátos anyag keveréke. A hullások 1,2%-a kő-vas meteorit, tehát nagyon ritka.

A kisbolygó méretű test köpeny-mag határáról származhatnak ezek a meteorit minták.

A két fő alkotó ásvány, fémes vas-nikkel és az olivin. Mellettük kisebb mennyiségben tartalmaznak még schreibertit, troilitet és foszfátokat is.

A család másik tagja a mezosziderit. Szintén fele részt fémes nikkel-vas ötvözetből, és fele részt szilikát összetevőkből áll. A szilikátos részben főleg olivint, piroxént és Ca-ban gazdag földpátot találunk. A mezoszideritek breccsásak. A legnagyobb különbség a pallazit és a mezosziderit között az az, hogy a pallazit esetében a fém mátrixban van a szilikátos anyag, addig a mezoszideritben a szilikátos mátrix foglal magába kisebb-nagyobb fémszemcséket.

Mezoszideritből is találtak jó nagy darabokat. Például a Vaca Muerta amely az Atacama-sivatagban Chilében hullott és 1861-ben találták meg. A sok töredékek összömege 3,83 tonna volt egy nagy kiterjedésű szórásmezőben. De most maradjunk a pallazitnál.

Tehát, 1856-ban Dr. John Evans jelentette, hogy egy Oregon állambeli (USA) Port Orford nevű helység közelében egy közel 10 tonnára (22 00 font súlyra) becsült pallazit meteoritra bukkant, és egy darabkát az US Geological Survey (Földtani hivatal) előtt be is mutatott.

Dr. John Evans a megtalálás helyének a Kopasz-hegyet jelölte meg, és elmondása szerint a meteorit kiálló része körülbelül öt lábnyira a talaj fölé nyúlt.

Biztos ami biztos, Evans úr hangsúlyozta, hogy a pallazit az egyik ledrágább meteorit típus és a 10 tonnás tömeg miatt még egyedibbé teszi az anyagot, árát 300 millió akkori dollárra becsülték.

Az USA Kongresszusa utasította a Belügyi hivatalt, hogy a "Port Orford" meteorit felkutatásához és elszállításához a szükséges költségeket biztosítsa. Jól alakultak a dolgok Evans úr szempontjából.

A kiszivárgott információk és találgatások feltűzelték a kincsvadászokat, viszont vitát váltott ki a geológusok és a csillagászok között. Emiatt a kongresszus késlekedve különített el pénzt a begyűjtésre. Ezt Dr. Evans már nem élhette meg, mert 1861 április 13-án meghalt

tüdőgyulladásban. Viszont mivel nagy pénzre számított, ezért titkolózott. Halála után átkutatták a hagyatékát és nem találtak olyan térképet amely részletesen meghatározta volna a „megtalálás” helyét. Ekkor vizsgálni kezdték Dr. Evans kutatási jegyzőkönyveit.

Dr. Evans kutatásai a Csendes-óceán északnyugati részén lévő Smithsonian Intézet birtokában

vannak. A releváns bejegyzések az "Útvonal a Port Orford-tól a Rogue River-hegységig" cím alatt találhatóak, amely túl általános és félrevezető helymeghatározás csupán. Naplóbejegyzései szerint Dr. Evans észak felé haladt, és soha nem lépte át a szakadékot a Rogue River folyó felett.

Dr. Evans 1856. július 18-án Port Orfordból indult el, és útja július 31-én a Willamette-folyó partjainál végződött. Naplójában nem említi különösebben a meteoritot, mert nem volt tudatában a találásának természetéről. Ugyanakkor kitért a "kopasz hegyre".

A mintát vizsgáló Mr. Jackson emlékeztetett arra, Evans elmondása szerint, a helyszín körülbelül negyven mérföldre van a Port Orford-tól a Bald Mountain tetején. A kopasz hegység, mint Dr. Evans leírta, magasabb, mint a környező hegyek és könnyen látható az óceánról.

1929-ben, majd 1939-ben a Smithsonian Intézet feltáró expedíciókat szervezett, de semmit sem talált, még nyomokat sem. Számos kopasz hegy van a környéken; az egyik délkeletre Port Orfordtól, egy van Coos megyében, és egy kék kopasz hegy a Rogue folyó környékén. Voltak akik szerint az Iron Mountain, és a Barklow Mountain, estleg Bray Mountain vagy a Granite Peak lehetett. De soha nem talált senki semmit.

Ezért a mintát újra vizsgálták és összetételében és izotópjaiban egyezést mutatott az Imilac néven nevezett pallazittal. Az Imilac pallazitot 1822-ben találták Chilében az Atacama sivatagban TKW: 920 kg (teljes ismert tömeg). Összetétele: 90% Fe , 9,9% Ni , 21,1 ppm Ga , 46,0 ppm Ge , 0,071 ppm Ir.

Később talajmintákat gyűjtöttek a feltételezett helyekről de az az érzékeny proton-magnetométerekkel végzett mérések nem igazolták, hogy jelentős meteorit becsapódás történt volna a környéken.

Tehát, a trükk nem hozott gazdagságot Evans úr számára, mert előre nem fizetett senki a mesés kincsért, ha még életében kiderül a csalás, valószínűleg börtön várt volna rá...

A másik történet magyar származású!

A híres Kén utcai meteorit

Bár inkább hírhedtnek kellene nevezni! Az 1960-as években elhíresült, mert a tv-ben is publicitást kapott. Akkoriban nagyon népszerű volt dr. Öveges József. Hetenként szerepelt fizikai tárgyú előadásokkal, kísérletekkel a tv-ben. Történt, hogy az egyik Kén utcai üzemben (Bp. IX. ker, a Gubacsi utat keresztezi) két fiatal munkás láng-hegesztővel dolgozott. Észrevették, hogy egy udvaron fekvő kő darab a forró gázlángban olvadozni kezdett, olyan felszíni olvadék folyás mutatkozik, mint egyes meteoritokon. Ezt onnan tudták, mert a gyárban dolgozott egy idősebb művezető, aki rendszeresen olvasgatta az ismeretterjesztő cikkeket, nézte a tv-adásokat, és kis előadásokat tartott a munkatársaknak, pl. a meteoritokról is.

- No, megréfáljuk Jani bácsit - gondolták, és az olvadékony követ felhevítették. Amikor olyan "meteorit-szerű" lett, amit a művezető elmondása alapján gondoltak, lelkendezve oda vitték Jani bácsihoz. Elmondták, hogy valami süvítést és puffanást hallottak, és ezt a követ találták az udvaron, "még forró is". Az öreg fellelkesült, azonnal elvitte a "meteoritot" a széles körben ismert Öveges professzornak, aki pedig a tv-híradóban is bemutatta! Nagy lett a felhajtás! Viszont a tv-seknek eszébe jutott, hogy egy hiteles, „úr ügyekben” is szakértőnek kellene nyilatkozni. Felkérték hát dr. Kulin Györgyöt. Kulin pedig azonnal gyanút fogott, mert a kődarab nagyon könnyű (kis sűrűségű) és nagyon "mészkőszerű" volt. Elővette hát a két ifjú hegesztő-munkást, elkezdte faggatni őket, és azt is megígérte, hogy ha elmondják a valóságot, nem lesz bajuk. Így vallották be, hogy bizony csak tréfa volt az egész, maguk sem gondolták, hogy ennyire komolyra fordul a dolog.

A tanulság az, hogy mindig szakértőknek kell megmutatni a mintát, mert a lelkesedés átragadhat a méltán híres, köztiszteletben álló, de más tudományokban jeleskedőkre is.

Forrás:

1, The Port Orford Meteorite: It Wasn't a Big Hoax by JD Adams

2, Kén utcai; Külön köszönet Bartha Lajos barátomnak aki megosztotta ezt a történetet velem!